

Opiaatide kasutamine Eestis

Dr Kersti Oselin

Onkoloogiaresident

Põhja-Eesti Regionaalhaigla hematoloogia- ja onkoloogia
kliinik

Ravimiameti müügilubade osakonna spetsialist

Opioidid on ravimid, mis avaldavad farmakoloogilist toimet, seostudes opioidretseptoritega ja pärssides seetõttu valuimpulsside ülekannet nii perifeerses kui ka kesknärvisüsteemis. Opioidid jaotatakse ATC klassifikatsioonis järgmistesse rühmadesse: looduslikud opioidid (morfiin, oksükodoon, kodeiin, dihidrokodeiin), fenüülpiperidiini derivaadid (fentanüül, petidiin, ketobemidoon) ja teised opioidid (tramadool).

Maailma Terviseorganisatsiooni 1986. aastal esimest korda avaldatud „valuredeli“ põhimõttel valitakse valuvaigisti valu tugevuse alusel ning opioidid on näidustatud mõõduka või tugeva valu korral, mis ei allu mittesteroidsetele põletikuvastastele ravimitele. Viimasel ajal ollakse siiski seisukohal, et „valuredeli“ kõiki astmeid ei pea läbima ja näiteks levinud pahaloomulisest kasvajast tingitud valu korral soovitatakse alustada kohe opioidravi.

Opioidide kasutamine Eestis on viimase 20 aasta jooksul oluliselt suurenenud (1994. aastal 0,06 DPD/1000/ööpäevas, 2013. aastal 3,8). Siiski on Eestis opioidide kasutamine kordades väiksem kui Põhjamaades (näiteks Soomes 2013. aastal 16,3 DPD/1000/ööpäevas). Tramadool, kodeiin ja dihidrokodeiin on morfiinist nõrgema valuvaigistava toimega, mistõttu nimetatakse neid ka nõrkadeks opioidideks. Opioidide kasutamine Eestis on suurenenud üksnes nõrkade opioidide ning nende ja paratsetamooli kombinatsioonpreparaatide arvel ning tõus on olnud märkimisväärne just viimasel kümnel aastal (2003. aastal 0,95 ja 2013. aastal 3,35 DPD/1000/ööpäevas).

The Use of Opiates in Estonia

Dr Kersti Oselin

Oncology resident

North Estonia Medical Centre, Oncology and Haematology
Clinic

Specialist at the Department of Marketing Authorisations,
State Agency of Medicines

Opioids are medicines that have a pharmacological effect by binding to opioid receptors and thus suppressing the transfer of pain impulses in both the peripheral and the central nervous system. In the ATC classification, opioids are divided into the following groups: natural opioids (morphine, oxycodin, codein, dihydrocodein), phenylpiperidine derivatives (fentanyl, pethidine, ketobemidon) and other opioids (tramadol). According to the pain ladder, first published by WHO in 1986, an analgesic is chosen pursuant to the intensity of pain. Opioids are indicated for moderate or intense pain that cannot be managed with non-steroidal anti-inflammatory drugs. Lately, doctors have adopted the view that a patient does not have to climb all the steps of the pain ladder. For example, in case of pain caused by malignant tumours, it is recommended to start opioid treatment immediately.

Opioid use has increased significantly in Estonia over the past 20 years. In 1994 the number was 0.06 DDD/1,000 inhabitants/day compared to 3.8 in 2013. However, opioid use in Estonia is several times smaller than in Nordic countries (take, for example, Finland: 16.3 DDD/1,000 inhabitants/day in 2013). Tramadol, codein and dihydrocodein have a weaker analgesic effect than morphine and that is why they are called weak opioids.

The use of opioids in Estonia has increased only on account of weak opioids and combination preparations containing weak opioids and paracetamol. The increase has been noticeable during the past 10 years, from 0.95 DDD/1,000 inhabitants/

Nõrgad opioidid on valikravimiks mitte-pahaloomulisest kasvaja- ning kerge või mõõduka valu korral. Tugevate opioidide (morfiin, oksükodoon, fentanüül, petidiin) kasutamine viimasel kümnel aastal muutunud ei ole (2003. aastal 0,36 ja 2013. aastal 0,4 DPD/1000/ööpäevas), seda hoolimata suurenenud valikust ravimvormide osas (näiteks fentanüüli transdermaalne plaaster, transmukoosne tablett, morfiini suukaudse suspensiooni toimeainet prolungeeritult vabastavad graanulid).

Kokkuvõtteks võib öelda, et opioidide kasutamine Eestis on viimase 20 aastal jooksul suurenenud üle 50 korra, ent samas oli see 2013. aastal kordades väiksem kui Põhjamaades. Opioidide kasutus on suurenenud üksnes nõrkade opioidide tramadooli ja kodeiini arvelt, samas kui tugevate opioidide nagu morfiini, oksükodooni ja fentanüüli kasutus on jäänud samaks. Eestis peaks paranema tugevate opioidide kasutus, eelkõige levinud pahaloomulistest kasvajatest tingitud valude korral.

day in 2003 to 3.4 DDD/1,000 inhabitants/day in 2013). Weak opioids have been the medicine of choice in case of slight or moderate pain caused by non-malignant tumours. The use of strong opioids (morphine, oxycodin, fentanyl, pethidine) has not changed over the past decade and was 0.36 DDD/1,000 inhabitants/day in 2003 and 0.40 DDD/1,000 inhabitants/day in 2013 – despite a larger selection of pharmaceutical forms, such as transdermal fentanyl patches and transmucous tablets, and granules with delayed release of the active substance of an oral suspension containing morphine.

In conclusion, it can be said that the consumption of opioids in Estonia has increased more than 50 times over the past 20 years. However, it was many times smaller here in 2013 than in the Nordic countries. The use of opioids has only increased on account of weak opioids, tramadol and codein. The use of strong opioids such as morphine, oxycodin and fentanyl has remained the same. The consumption of strong opioids should improve in Estonia, especially in case of pain caused by common malignant tumours.

	ATC rühm/toimeaine(d)	ATC group/active substance(s)	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
N02A	OPIOIDID	OPIOIDS	0,06	0,32	0,39	0,74	0,99	1,10	0,99	1,17	1,38	1,31	1,56	1,70	2,08	2,36	2,46	2,52	2,74	2,92	3,29	3,75
N02AA	Looduslikud oopiumi alkaloidid	Natural opium alkaloids	0,04	0,24	0,27	0,47	0,63	0,60	0,43	0,51	0,59	0,34	0,42	0,43	0,56	0,69	0,76	0,88	1,01	1,13	1,28	1,63
N02AA01	morfiin	Morphine	0,04	0,17	0,14	0,18	0,15	0,20	0,24	0,25	0,24	0,21	0,22	0,19	0,20	0,19	0,18	0,18	0,18	0,16	0,16	0,16
N02AA05	oksükodoon	Oxycodone								<0,01	<0,01	0,03	0,08	0,05	0,09	0,12	0,12	0,13	0,15	0,13	0,12	0,17
N02AA08	dihüdrokodeiin	Dihydrocodeine						<0,01		<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01	<0,01			0,04	0,04	0,07
N02AA80	kodeiin+paratsetamool	Codeine+Paracetamol		<0,01	<0,01	<0,01	0,23	0,20	0,19	0,26	0,35	0,10	0,12	0,19	0,27	0,38	0,46	0,57	0,65	0,80	0,96	1,23
N02AB	Feniülpiperidiini derivaadid	Phenylpiperidine derivatives	0,01	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,06	0,05	0,07	0,12	0,15	0,17	0,14	0,12	0,11	0,09	0,07	0,07	0,09	0,07
N02AB01	ketobemidoon	Ketobemidone		<0,01	0,01	0,01	<0,01	<0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01									
N02AB02	petidiin	Pethidine	0,01	0,02	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
N02AB03	fentanüül	Fentanyl							0,01	0,01	0,03	0,08	0,11	0,14	0,11	0,09	0,08	0,07	0,05	0,05	0,07	0,05
N02AX	Teised opioidid	Other opioids	<0,01	<0,01	0,03	0,15	0,22	0,36	0,50	0,61	0,72	0,85	0,99	1,10	1,38	1,55	1,59	1,55	1,66	1,71	1,92	2,05
N02AX02	tramadool	Tramadol	<0,01	<0,01	0,03	0,15	0,22	0,36	0,50	0,61	0,72	0,85	0,99	1,10	1,38	1,53	1,56	1,52	1,63	1,68	1,88	2,03
N02AX52	tramadool+paratsetamool	Tramadol+Paracetamol														0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,02

Opioidide kasutamine Eestis 1994–2013
Consumption of opioids in Estonia 1994–2013

